

Mededeelingen van de Nederlandsche Boschbouwvereeninging

DE EXCURSIE NAAR DE STAATSBOSCHWACHTE- RIJEN „SCHOONLO“, „ODOORN“ EN „GIETEN“, OP 12 SEPTEMBER 1928.

De excursie, gehouden tijdens den 4en Wetenschappelijken Cursus te Assen stond onder leiding van houtvester J a n s e n en van D r. E r d m a n n.

De deelnemers, in totaal 54 personen, vertrokken 's morgens 8 uur per autobus uit Assen. De tocht ging via de dorpen Rolde, Grollo en Schoonlo naar de Noordgrens van de Boschwachterij „Schoonlo“.

Deze Boschwachterij is ongeveer 900 ha groot. Zij werd in éénmaal aangekocht van een 70-tal eigenaren, in December 1922. Den 23en Februari 1923 is met het grondwerk aangevangen. Tot en met 1925 geschiedde dit met werklozen, daarna met den tractor. In totaal is thans 500 ha bewerkt, waarvan 374 ha in cultuur is.

De tocht ging te voet in Zuidelijke richting door de Boschwachterij, waarbij in het bijzonder de aandacht werd gevestigd op de navolgende punten:

No. 1. Hoofdhoutsoort eik, gezaaid in voren, onder scherm van witten els en Japanschen lariks. Doorgezaaid met Europeeschen lariks en overblijvende lupinen. Dit voorjaar aangelegd. Hoeveelheid zaaien pootgoed: 5 hl eikels, 1 kg Eur. larikszaad, 1 kg blauwe lupinen, 4800 witte elzen en 1600 Jap. lariksen. Voorbereiding van den grond: in 1926 schijfeggen, ploegen 25 cm met ondergrondswoeler 10 cm. In 1927 schijfeggen, lupinenvoorbouw, onderploegen der lupinen.

Kosten, inboeten inbegrepen f 240.— per ha.

No. 2. Hoofdhoutsoort Japansche lariks, gemengd met witten els, plantafstand 1.50 m. Enkele beuk doorgeplant. Alle plantsoen twee-jarig verspeend. Grondvoorbereiding als No. 1, doch zonder lupinenvoorbouw. Daarvoor in de plaats doorploegen en bemesten met 500 kg slakkenmeel per ha.

Kosten der cultuur f 180.— per ha.

- No. 3. Hoofdhoutsoort Europeesche lariks, in 1927 breedwerpig gezaaid in menging met groveden. Vóór dit zaaien zijn Amer. eikels breedwerpig uitgestrooid, die ondergeschijfegd werden. Hoeveelheid zaaigoed: 100 kg Amer. eikels, 2 kg Eur. lariks en $2\frac{1}{2}$ kg groveden. Voorbereiding van den grond: in 1926 schijfeggen, 15 cm ploegen met paarden, schijfeggen. Voorjaar 1927 gelijktijdig met het zaaien der eikels bemest met 300 kg slakkenmeel en 100 kg kalizout 40 %.
- Kosten van de cultuur f 120.— per ha.
- No. 4. Grondbewerking als bij No. 1. Lupinenvoorbouw, zonder enting. 500 kg slakkenmeel en 250 kg kalizout 40 %, 90 kg gele lupinen en 15 kg serradella. De voorbouw kost met inbegrip van onderploegen f 80.— per ha.
- No. 5. Aanplant van *Pinus nigra* var. *corsicana*. Grondbewerking als bij No. 1.
- No. 6. Aanplant van 1-jar. groveden op 75 cm afstand met menging van eik, breedwerpig uitgezaaid en ondergeschijfegd. Per ha 3 hl eikels. Aanleg van 1926. Grondvoorbereiding: spitten in 1924 met werkloozen, 50 cm diep. De ondergrond is hier meer doorlatend zand, terwijl die van No. 1, 2 en 3 meer leemhoudend is. Kosten der cultuur, normaal f 130.— per ha.
- No. 7. Aanplant van fijnspar 1926 op oud bouwland, onder scherm van witten els. Per ha 10.000 3-jar. fijnspar en 8000 2-jar. witte elzen. Grondvoorbereiding: bouwland, 15 cm diep geploegd en met cultivator bewerkt.
- No. 8. Hoofdhoutsoort Japansche lariks, aangeplant in 1927, in menging met witten els en beuk, alsmede groepsgewijze met fijnspar. Plantafstand els en lariks te zamen op 1.25 m, daarenboven beuk op 1.25 m bij 2.50 m. Grondvoorbereiding: spitten met werkloozen 1924, lupinenvoorbouw 1926.
- No. 9. Voor beplanting 1929 gereedliggend terrein, grondvoorbereiding als bij No. 2.
- No. 10. Aanplant van Jap. lariks 1925 in menging met witten els. Per ha zijn geplant 1600 2-jar. Jap. lariksen en 4800 2-jar. witte elzen. Grondvoorbereiding als bij No. 8.
- No. 11. Hoofdhoutsoort eik, gezaaid met Eur. lariks, beuk en blauwe lupinen onder scherm van witten els in 1925. Hoeveelheid zaaizaad en pootgoed: 5 hl eikels, 1 kg Eur. lariks, 10 kg beukenootjes, 1 kg blauwe lupinen, 6600 2-jar. witte elzen. Grondvoor-

- bereiding spitten, schijfeggen, lupinenvoorbouw, gewas onderploegen.
Dezen winter werden dunningsproeven met den witten els genomen.
- No. 12. Hoofdhoutsoort Japansche lariks, in menging met witten els. Aanplant voorjaar 1928. Doorgemengd met beuk en doorgezaaid met brem. Per ha 3300 Jap. lariksen en 1100 witte elzen. Grondvoorbereiding : spitten 1925, doorploegen in 1927, bemesting in 1928 met 500 kg slakkenmeel per ha. Daarna schijfeggen.
- No. 13. Aanplant van eenjarige groveden in 1924, gemengd met een bezaaiing van eikels, 3 hl per ha, die vooraf door schijfeggen zijn ondergebracht. Dit voorjaar aangetast door schot. Grondbewerking : spitten 50 cm, daarna schijfeggen.
- No. 14. Demonstratie van het ploegen met den tractor.
- No. 15. Hoofdhoutsoort Douglas, in menging met fijnspar onder scherm van witten els, aangeplant in 1926. Per ha 1600 Douglas, 1600 fijnsparren, 3200 witte elzen. Ingeboet met Jap. lariks. Grondvoorbereiding als bij No. 11.
- No. 16. Hoofdhoutsoort Eur. lariks, in menging met eik in 1925 uitgezaaid. Hoeveelheid zaaizaad in 1925 8 hl eikels en 3 kg Eur. lariks. Lariks slecht opgekomen, daarom in 1926 bemest met 300 kg slakkenmeel en doorgezaaid met opnieuw 3 kg. Eur. lariks. Deze ingeëgd. Afgevroren voorjaar 1927 en 1928. Grondvoorbereiding : spitten, schijfeggen.
- No. 17. Hoofdhoutsoort Douglas, in menging met fijnspar en witten els, uitgeplant op oud bouwland in 1925. Per ha 1600 Douglas, 4800 witte elzen en 6400 fijnsparren. De laatste voor kerstspaar bestemd. Grondvoorbereiding : ploegen 15 cm daarna herhaaldelijk eggen.

Per autobus werd vervolgens gereden via de Kyl naar de *Boschwachterij „Odoorn”*, waarvan gedurende den morgen het complex Odoorn, groot ongeveer 700 ha, werd bezichtigd. De hierheen gevolgde keiweg, die door werkloozen in de jaren 1922 en 1923 werd aangelegd, loopt eerst over den Westelijken afhang van den Hondsrug, gekenmerkt door arme spoelzanden, die bovendien in verstuiving zijn geraakt. Daarna loopt hij over het Hondsrugplateau, waar de grond uit vochtig zand bestaat, met een ondoorlatenden ondergrond van leemhoudend zand of van leem. De Westelijke afhang is in de jaren 1917 tot 1925 beplant met groveden, gemengd met eik en fijnspar. Een uitgestoven laagte toonde hier een droevig beeld van den groveden. Het Hondsrugplateau is hier in

de jaren 1913 tot 1917 beplant met groveden, gemengd met eik en fijnspar. Singels van berk, prunus, eik en fijnspar groeien best; de tusschen de grovedennen geplante eik en fijnspar eveneens. De groveden zelf heeft hier echter zeer van schot en retinia's te lijden.

De tocht ging te voet door vak 1, waar een gedeelte met andere houtsoorten als de hierboven beschrevenen is beplant.

Op de navolgende punten werd hier in het bijzonder de aandacht gevestigd.

- No. 1. Hoofdhoutsoort beuk, als 1-jar. geplant in 1916 met het doel er heesters voor heggen uit te kweken. Grondvoorbereiding: ploegen met ossen 35 cm diep in 1914, daarna eggen en lupinenvoorbouw, in 1915. Nadat in de eerste jaren de voor heesters geschikte beuken waren gerooïd, bleef het slechtere plantsoen achter en werd dit doorgeplant met Nordmannen, Sitka-spar, Douglas, fijnspar en lariks. De heidegroei was zeer krachtig. In 1923 kwamen de beukjes ternauwernood boven de heide uit. In dat jaar is de heide door werklozen afgestoken en werden in 1924 2-jar. witte elzen doorgeplant. De groei is sindsdien zeer verbeterd.
- No. 2. Aanplant van Jap. lariks in 1917. Grondvoorbereiding: ploegen met ossen, 35 cm diep, lupinenvoorbouw, haver.
- No. 3. Aanplant 1917 van Douglas en fijnspar, onder scherm van witten els. Bodemvoorbereiding als bij No. 2.
- No. 4. Slechte groei van den groveden op vochthoudenden heidegrond na lupinen-voorbouw. Aanplant 1916.

Van hier ging de tocht weer per bus naar het Hotel Bussemakers te Exloo, alwaar de lunch werd gebruikt. Gepasseerd werd o.a. een particuliere aanplant van groveden op oud bouwland, die er ook zeer ongunstig voorstond.

Na de lunch werd de tocht vervolgd door het complex Exloo der Boswachterij „Odoorn”, groot 400 ha. Hier werd bezichtigd:

- No. 5. Aanplanting van 1927 van Jap. lariks, fijnspar, Douglas en eik onder scherm van witten els en *Prunus serotina*.
- No. 6. Hoofdhoutsoort eik. In 1922 breedwerpig uitgezaaid en doorgemengd met 1-jar. witten els. Hoeveelheid zaaizaad: 10 hl eikels, in de lupinenstoppel uitgezaaid en daarmee ondergeploegd. Onvoldoende opkomst der eikels. Bodemvoorbereiding: ploegen met ossen 30 cm diep, lupinenvoorbouw, doorzaaiing met blauwe overblijvende lupinen.

In 1926 is de els gedeeltelijk geheel afgezet, ge-

deeltelijk gedund. Daarna is in de volgende jaren met dunnen voortgegaan.

- No. 7. Dezelfde aanleg als No. 6, doch op heide, die een dikke loodzandlaag vertoonde. De groei is hier minder snel dan bij No. 6, doch niettemin bevredigend.

Vervolgens ging de tocht via de dorpen Ees, Borger, Drouwen en Gasselte naar de Boschwachterij „Gieten“. Tusschen Ees en Borger werd een typische doorbraak van den Hondsrug gepasseerd, terwijl tusschen Drouwen en Gasselte door de beplanting van de Ned. Heide Mij. van het stuifzandterrein „Het Drouwenerzand“ werd gereden.

De Boschwachterij „Gieten“, aangekocht in voorjaar 1922, is ruim 800 ha groot. April 1923 is met het spitten door werkloozen aangevangen; na 1926 wordt de grondbewerking met den tractor uitgevoerd. Thans is een oppervlakte van 520 ha bewerkt, waarvan 400 ha in cultuur is gebracht.

De tocht ging te voet door verschillende jonge ontginningen naar de Oostgrens der Boschwachterij, waarbij de volgende punten werden bezichtigd:

- No. 1. Hoofdhoutsoort Eur. lariks, gezaaid in 1926 in menging met Oostenr. den en eik. Hier en daar is berk doorgezaaid, speciaal op zandige hoeken. Verder doorgezaaid met blauwe overblijvende lupinen. Hoeveelheid zaad: 3 kg Eur. lariks, 2 kg. *Pinus nigra* var. *austriaca*, 4 hl eikels en een weinig berkenzaad.

Grondvoorbereiding: ploegen met paarden en ossen; gewone ploeg 15 cm, met ondergrondsploeg 20 cm in 1924. Geschijfegd in 1925 en 1926. Bemest in 1926 met 300 kg slakkenmeel per ha, daarna de eikels ondergeschijfegd en boomzaden ingeslept met takkenegge.

- No. 2. Hoofdhoutsoort Eur. lariks, gezaaid in 1927 in menging met *Pinus nigra* var. *austriaca*, eik en beuk. Hoeveelheid zaad: 2 kg larikszaad, 2 kg Oostenr. den, 100 kg Amer. eikels, 10 kg beukenoten, 1 kg blauwe lupinen.

Grondvoorbereiding: als bij No. 1. Bemest met 500 kg slakkenmeel.

- No. 3. Proefveldje, gelijktijdig aangelegd met No. 1, doch hier geen eikels en geen slakkenmeel gebruikt. De Westelijke helft van het proefveldje heeft in 1927 een overbemesting van slakkenmeel gekregen.

- No. 4. Grovedennen aanplant van 1926, gemengd met eik, door bezaaiing, tegen 3 hl per ha ingebracht. Gespit door werkloozen, daarna geschijfegd.

- No. 5. Hoofdhoutsoort Jap. lariks, aangeplant in 1928 in menging met witten els en *Prunus serotina*, als-

mede doorgemengd met eenige beuken en zaai-eiken. Hoeveelheid plantgoed: 3300 2-jar. Jap. lariksen, 3300 elzen en prunus, eenige beuken, 1 hl eikels, 1 kg blauwe lupinen.

Grondvoorbereiding: gespit in 1923; in 1927 10 cm doorgeploegd en geschijfegd. Bemest met 500 kg slakkenmeel en 250 kg kalizout 40 %.

- No. 6. Demonstratie der grondbewerking. In 1927 geploegd met tractor 25 cm met ondergrondsploug 10 cm. Vooraf geschijfegd. Daarna geschijfegd voorjaar 1928.
- No. 7. Hoofdhoutsoort Eur. lariks, gemengd met eik, uitgezaaid in 1926. Er is op strooken gezaaid 6 hl eikels en 1 kg Eur. lariks. Deze strooken afwisselend met strooken, welke met blauwe lupinen zijn bezaaid.
- Grondvoorbereiding: gespit in 1923, daarna in 1925 geschijfegd, bemest met 500 kg slakkenmeel en 250 kg kalizout 40 % en weer geschijfegd, waarbij de eikels werden ondergebracht. Lupinen ingeëgd, larikszaad ingesleept.
- No. 8. Aanplant 1927 van Jap. lariks, gemengd met witten els. Hoeveelheid plantgoed: 1600 lariksen en 4800 elzen. Bodenvoorbereiding: gespit in 1923, lupinenvoorbouw, gewas ondergeploegd in 1926.
- No. 9. Douglasproefveld in overleg met het Rijksbosbouwproefstation in 1927 aangelegd. Aangeplant op afstanden van 1.50 m, 6 verschillende herkomsten. De aanplant is gemengd met witten els. De Douglas was bij het uitplanten driejarig. Voorbereiding van den grond: spitten door werkloozen, schijfeggen, lupinenvoorbouw, onderploegen van het gewas.
- No. 10. Aanplant van Jap. lariks, gemengd met witten els in 1926. Geheel als No. 8.
- No. 11. Bemestingsproefveld met witten els, aangeplant in 1924.
- No. 12. Hoofdhoutsoort eik, in 1924 gezaaid onder scherm van witten els en Jap. lariks. Hoeveelheid zaaizaad en pootgoed: 6 hl eikels, breedwerpig uitgezaaid, 6600 2-j. witte elzen, 300 2-j. Jap. lariksen per ha. Grondvoorbereiding: gespit en geschijfegd in 1922. Lupinenvoorbouw in 1923, het gewas ondergeploegd. Enkele verheide gedeelten werden omgeplagd en ingeboet met Jap. lariks.
- No. 13. Hoofdhoutsoort eik. Dezelfde cultuur als No. 12, doch in plaats van doormenging met Jap. lariks is hier 1 kg Eur. lariks mede uitgezaaid. Dezen winter zijn enkele elzen gekapt en opgesnoeid, doch in den a.s. winter zal de helft moeten worden uitgedund.

No. 14. Hoofdhoutsoort Douglas, in 1924 aangeplant, in menging met fijnspar en onder scherm van witten elzen. Hoeveelheid plantgoed: 1600 2-jar. Douglas, 4800 3-jar. fijnsparren en 6400 2-jar. witte elzen. Doorgezaaid met blauwe lupinen. Grondvoorbereiding: gespit in 1922, lupinenvoorbouw in 1923; deze is in het najaar 1923 ondergeploegd.

Gedeeltelijk werd dezen winter de heidevegetatie omgeplagd en werden de elzen opgesnoeid. Komenden winter zal de helft der elzen gekapt moeten worden.

No. 15. Aanplant van groveden, voorjaar 1923, in menging met zaai-eik, welke vooraf tegen 3 hl per ha werd uitgezaaid en door schijfeggen ondergebracht. De groveden ontwikkelde zich aanvankelijk zeer goed, doch heeft sinds 1927 van „schot” te lijden. Sterfgaten van kleine dennensnuittor komen reeds voor.

No. 16. Kweekkerij. Het benodigde plantsoen wordt in hoofdzaak zelf gekweekt. Dit voorjaar heeft de nachtvorst van 11 Mei aan het jonge plantsoen groote schade berokkend.

Hier werden de auto's weer genomen en ging de terugtocht over den Provincialen weg via Rolde naar Assen, waar de excursie 's avonds circa 6 uur werd ontbonden.
